

ИЗ НАШЕ

ИСТОРИЈЕ (3)

Јужни Словени

Словени су се према југу спуштали у три главна правца. Преци данашњих Словенаца (вероватно заједно са прецима Хрвата кајкаваца) према неким историчарима су прешли Дунав можда већ у I веку после Хр. али се под словенским именом спомињу тек од VI века. Они су населили територије данашње источне Аустрије и западне Мађарске, а постепено су се спуштали према данашњој Словенији и Истри.

Преци данашњих Бугара и Македонаца су једним делом заобишли Карпате с источне стране, другим делом су се пак спуштали преко Ердеља и избили на доњи Дунав и одатле водили пљачкашке походе против богатих балканских провинција Источноримског царства.

Преци Срба и Хрвата су Карпате прешли на територији данашње Словачке. Не зна се тачно када су се спустили у Дунавски базен, али су у VI веку већ били преплавили тако велике територије да се претпоставља да је процес њиховог досељавања на потоњу мађарску равницу почео знатно раније.

Упади Словена на територију Источноримског царства – које се у то време већ све чешће назива Византијом – почели су вероватно већ крајем V века, али се први „регистровани“ поход везује за време владавине Јустина I (518-527) а забележио га је византијски историчар Прокопије. Од тада се све чешће могу наћи писани подаци о пљачкашким походима „Анта и Склавина“, како те две велике гране Словена разликују византијски писци. Поводом упада, пљачкања и разарања 545, 550, и 551. године више се не спомињу Анти него само Склавини. Иако су пљачкашки походи Словена нанели много штете, права невоља за Царство отпочела је тек после смрти цара Јустинијана (527-565), када су се у Панонији појавили Авари, покорили панонске Словене, организовали их, и с њима заједно почели настрати на византијске територије.

Аварско-словенска пустошења су приморала становништво угроженог простора да се повуче у утврђене градове. Крајем VI и у првој деценији VII века више ни утврђени градови нису пружали сигурност па се староседелачко становништво масовно повлачило према југу, све до Солуна и Цариграда. Једино су се у планинама задржали некадашњи поданици Византије, које су Словени називали Власима.

Словени су, заједно са Аварима, и раније стизали до Дугог зида који је штитио Цариград, али су се увек и повлачили на леву обалу Дунава. Сад је простор за насељавање био отворен.

Предраг Степановић

ПИСМА

ИЗВЕСНОЈ

Илегалац

Једна стара и, да видиш, изгледа по тпуно тачна изрека каже како је свако луд на свој начин. Сигурно и ти, ако понекад анализираш своју околину, дођеши до закључка да у том излогу тешко можеш упрети прстом у некога кога би без двоумљења могла да окитиш лентом „miss (mister) normal“. Таман направити ужи избор, кад видиш како се кандидати осипају. Књига спадне на једно или два слова, а и она мало по мало постају климава, док на крају не отпадне. Да ли је то добро? Па наравно да јесте. Замисли шта би било када нико од нас не би барем малчице био „луд“, онако безазлено, на свој начин. Мртво море! Сви фини, са напамет наученим бонтоном, строго поштују писане и неписане законе, хитају кући с посла на време, никога се не тиче шта се дешава у комисијском атару, нико те не пита шта си јуче кувала нити ти поверава своје слатке тајне, ни о коме се испредају овакве или онакве приче, не каче се етикете, не дају надимци... Па какав би то живот био? Сачувај боже.

Једно дискретно претрчавање преко травњака, илегална возња градским превозом, па и освежавање у (чистој) градској фонтани би, рејимо, могло да нам и те како освежи живот. Временини господин кога сам случајно упознао, себе вероватно сматра преозбиљним и превише угледним за овакве лудости. Али, пошто је свестан да ђаволак из нас ипак мора негде да избије, он му је допустио да се иживи тамо где ће бити најмање опажен: на споредним улазима угледних културних установа. Ево како: крене увече да се културно уздиге, али без новчаника. Каже, у последњих тридесет година никада га није ни носио. Ја се ту одмах запрепастих, али ми би и мало лакше. Јер, у поређењу са овом лудоријом, она моја из времена када сам се играо мачке и миша са БКВ-овим контролорима заиста је мачји кашаљ. Испоставило се да човек из вечери у вече улази бесплатно где год види да се плаћа улаз. Тамо где се не плаћа и не покушава, јер у томе, каже, нема никакве дражи. Питам га како му успева, кад видим да му се одело у мало чему разликује од оних које на представама носе чланови оркестра. Сачека испред службеног улаза да наиђе неко од учесника, а онда се, као случајно, упути са њим. Љубазно му отвори врата и успут прозбор по реч-две док не замакне портиту. Онда свако на своју страну: мој познаник у гледалиште, а његови несвесни помагачи на сцену. И тако сакупио пун кофер концертних програма из целог света. Принципу му је, каже, увек био исти. Остало су нијансе.

Твој Драган

КУЛТУРА МАТИЦЕ

Почео 34. ФЕСТ

У Великој дворани „Сава“ центра 24. јануара је отворен 34. Фест. Фестивал је прогласио отвореним истакнути редитељ Емир Кустурица, а после отварања је приказан филм „Сломљено цвеће“ Џима Цармуша, награђен Гран пријем жирија прошлогодишњег канског фестивала којем је председавао Кустурица.

У наредних десет дана су приказана 74 филма, а за 6. март је најављен и Фест на бис у оквиру кога ће бити приказан филм „Грбавица“ Јасмиле Жбанић, добитник награде „Златни медвед“ недавно завршеног Берлинског фестивала.

У програму „Токови“, овогодишњи Фест представља запажене учеснике прошлогодишњих водећих филмских фестивала, нова остварења Михаела Ханекеа, Гаса Ван Санта, Хо Шијао Шијена, Цаи Минг Лијанга, Атома Егојана, Стивена Фириса, Доминика Мола, Амоса Гитаија... У овом ударном програму приказују се и филмови који ишчекују неку од награда Оскар: „Планина Броукбек“ Анга Лија, „Лаку ноћ и срећно“ Џорџа Клунија, „Капоти“ Бенета Милера, „Ход по ивици“ Џејмса Манголда, „Брижни баштован“ Фернанда Мирелеса, као и филм изненађења „Фатална несрећа“ Пола Хејсиса.

Завидно место у понуди овогодишњег Феста имају и остварења домаће кинематографије. Поред документарних филмова „Вуковар: Последњи рез“ Јанка Балча и „Рударева опера“ Олега Новковића, премијерно се приказују и играни филмови „Апорија“ Ариса Мовсесијана и „Млад и здрав као ружа“ Јована Јовановића, који ће бити приказан после 35 година проведених у бункеру.

За фестивал је продато више од 50 хиљада карата. Организатори Феста, за другу половину фестивала најављују гостовање и Вима Вендерса.

Пети позоришни фестивал „Славија“

Међународни позоришни фестивал „Славија“ биће одржан у Београду од 9. до 17. марта.

Фестивал ће отворити Петар Банићевић, а најбољима ће припасти награда „Дон Кихот“, скулптура, рад Коље Милуновића. О награди ће одлучивати тројчлани жири који чине Радомир Путник, Мариан Бевк и Петар Зеџ.

Прво вече фестивала ће припасти премијерном извођењу драме „Жанка“ Миодрага Илића у режији Славенка Салетовића, где ће главну улогу одиграти Ружица Сокић.

Уз представе домаћих позоришта и ове године ће учествовати и представе позоришта из република бивше СФРЈ, као и из Бугарске, Украјине, Литваније и Италије.

Из Босне и Херцеговине долази Позориште младих са представом „Трг ратника“ Ника Вудија у режији Дина Мустафића и Зијах Соколовић, који је режирао драму Душка Ковачевића „Доктор Шустер“, у којој је и тумач главне улоге.

Из Скопља долази Македонски народни театар. Из Црне Горе гостује Краљевско позориште Зетски дом, са представом „Дрвени сандук Томаса Вулфа“ у режији Ника Упера са Предрагом Ејдусом и Бранимиром Банетом Поповићем. Комад је писан по наруџбини за телевизију, према идеји Филипа Давида да Данило Киш, Борислав Пекић, Мирко Ковач, Бора Ћосић, Драгослав Михајловић и Живојин Павловић напишу драме о седам смртних грехова.

Током фестивала биће отворена изложба посвећена Љуби Тадићу, великану сцене, који је учествовао на сва четири досадашња фестивала својим присуством, али и са две представе – „Последња трака“ и „Одбрана Сократова и смрт“.

...И

ТАЧКА

Филозофија варљивог пролећа

Песник М. је – огрнут тешким зимским капутом чију је крагну подигао све до нивоа очију, остављајући само узани отвор између њега и на чело набијене ушанке – у изразито филозофском расположењу тумарао по мајској вејавици, у чијим је дивљим ковитлацима на махове нестајао читав град Б, и размишљао о варљивости годишњих доба, о њиховој крајњој условности, несигурном онтолошком статусу који се своди на просту статистику о просечној температури и броју сунчаних односно кишних дана, али не говори ништа о суштини, о бунтовничким данима попут овог који се не дају сврстати, јер, по својој ћуди и природи припадају зими, а долазе пред сам крај пролећа, у блештаво зеленом, расцветалом мају, прекосећи утврђеном календарском реду и метеоролошком поретку, те је дошао до закључка да је, заправо сваки дан годишње доба сам за себе, а неки од њих обухватају чак читаву годину, од сунчаног пролећњег јутра, преко жарког летњег дана и ветровитог јесењег поподнева, све до ледене зимске ноћи, у којој се замрзну чак и звезде на небу, па у тим данима човек – ако је песник – може да проживи читав свој живот, од ране младости, преко зрелог доба, све до нестајања, а ако је мудар и да упозна своју будућност, да спозна сопствену пролазност, ћудљивост времена које не тече равномерно као равничарска река, него хировито као подземне воде, и да живи паметније него до сада, брижљиво планирајући дане и сате који су му преостали.

Милан Степанов